

MILLIY BAYRAMLAR VA ULARNING YOSHLAR TARBIYASIDAGI O'RNI

Abdusamatov Ozodbek Olimjon o'g'li

Andijon davlat pedagogika instituti

Ijtimoiy va amaliy fanlar fakulteti

Milliy g'oya ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi

yo'nalishi talabasi

abdusamatovozodbek0541@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada milliy bayramlarning yosh avlodni ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalashdagi o'rni, ularning milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va avloddan-avlodga yetkazishdagi ahamiyati ilmiy tahlil qilingan. Shuningdek, O'zbekistonda keng nishonlanadigan milliy bayramlarning yoshlar ongida vatanparvarlik, milliy g'urur, tarixiy xotira, bag'rikenglik va insonparvarlik tuyg'ularini shakllantirishdagi roli yoritilgan. Maqolada milliy bayramlarning ta'lim muassasalari, mahalla va oilada yoshlar tarbiyasiga ko'rsatadigan ijobiy ta'siri tahlil qilinib, ularni mazmunli tashkil etish bo'yicha taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: milliy bayram, yoshlar tarbiyasi, milliy qadriyatlar, ma'naviyat, vatanparvarlik, Navro'z, Mustaqillik bayrami, mahalla, oila, yoshlar siyosati

Abstract: This article scientifically analyzes the role of national holidays in the spiritual and moral education of the younger generation, as well as their importance in preserving national values and passing them on from one generation to another. It also highlights the role of widely celebrated national holidays in Uzbekistan in fostering patriotism, national pride, historical memory, tolerance, and humanism among young people. The article examines the positive impact of national holidays on youth education within educational institutions, neighborhoods (mahallas), and families, and offers proposals and recommendations for organizing these celebrations in a meaningful and effective way.

Keywords: national holidays, youth education, national values, spirituality, patriotism, Navruz, Independence Day, mahalla, family, youth policy.

Аннотация: В данной статье проведён научный анализ роли национальных праздников в духовно-нравственном воспитании молодого поколения, а также их значения в сохранении национальных ценностей и передаче их из поколения в поколение. Кроме того, раскрыта роль широко отмечаемых в Узбекистане национальных праздников в формировании у молодёжи чувства патриотизма, национальной гордости, исторической памяти, толерантности и гуманизма. В статье проанализировано положительное влияние национальных праздников на воспитание молодёжи в образовательных учреждениях, махалле и семье, а также предложены рекомендации по их содержательной и эффективной организации.

Ключевые слова: национальный праздник, воспитание молодёжи, национальные ценности, духовность, патриотизм, Навруз, День независимости, махалля, семья, государственная молодёжная политика. Начало формы

Kirish

Har bir xalqning milliy qadriyatlari uning ko'p asrlik tarixiy taraqqiyoti, boy madaniy merosi, ma'naviy hayoti va o'ziga xos madaniy qiyofasining ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu qadriyatlar xalqning turmush tarzi, urf-odatlar, an'analari, e'tiqodi, tili, san'ati va madaniy merosi orqali avloddan avlodga o'tib keladi. Milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va rivojlantirish har qanday davlatning ma'naviy taraqqiyotida muhim o'rin egallaydi. Ayniqsa, yosh avlodni milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash, ularda Vatanga muhabbat, ajdodlar merosiga sadoqat, milliy o'zlikni anglash va fuqarolik mas'uliyatini shakllantirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir. Milliy bayramlar ana shu qadriyatlarning eng yorqin ifodalaridan biri bo'lib, ular xalqning tarixiy xotirasini, madaniy merosini hamda ma'naviy boyligini o'zida mujassamlashtiradi. Bayramlar insonlarni ezgulikka, hamjihatlikka, mehr-oqibatga, o'zaro hurmat va birdamlikka chorlaydi. Ular jamiyatning barcha qatlamlarini birlashtiruvchi, milliy birlikni mustahkamlovchi va ijtimoiy hamjihatlikni ta'minlovchi muhim ma'naviy omillardan biri hisoblanadi. Shu bois milliy bayramlar nafaqat tantanali tadbir sifatida, balki kuchli tarbiyaviy vosita sifatida ham alohida ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston Respublikasida mustaqillik yillarida milliy qadriyatlarni tiklash, tarixiy merosni asrab-avaylash va yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida ham ma'naviy-ma'rifiy ishlarni rivojlantirish, yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, ularning intellektual va ma'naviy salohiyatini oshirish muhim vazifa sifatida belgilangan. Ushbu maqsadlarga erishishda milliy bayramlarning tarbiyaviy imkoniyatlaridan samarali foydalanish alohida o'rin tutadi.

Bugungi kunda mamlakatimizda Navro'z, Mustaqillik bayrami, Konstitutsiya kuni, Xotira va qadrlash kuni, Ramazon va Qurbon hayitlari kabi milliy va umumxalq bayramlari keng nishonlanmoqda. Ushbu bayramlar xalqning tarixiy an'analari, ma'naviy qadriyatlari va milliy o'zligini aks ettirish bilan birga, yosh avlod qalbida Vatanga muhabbat, ajdodlar merosiga hurmat, milliy iftixor va fuqarolik mas'uliyatini shakllantirishga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, Navro'z umumxalq bayrami tabiat va inson uyg'unligini, mehr-oqibat, saxovat, bag'rikenglik hamda bunyodkorlik g'oyalarini o'zida mujassam etgani bilan yoshlar tarbiyasida alohida o'rin egallaydi. Globallashuv jarayonlarining jadallashuvi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi va ommaviy madaniyat ta'sirining kuchayishi yoshlarning dunyoqarashi va qadriyatlar tizimiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Bir tomondan, bu jarayon ilm-fan va texnologiyalar rivojiga xizmat qilayotgan bo'lsa, ikkinchi tomondan, ayrim hollarda milliy qadriyatlarning unutilishi, yoshlarning begona madaniyatlarga ortiqcha qiziqishi va milliy o'zlikni anglash darajasining pasayishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu bois milliy bayramlarning tarbiyaviy salohiyatidan to'liq foydalanish,

ularni zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etish va yoshlarning faol ishtirokini ta'minlash bugungi kunning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Milliy bayramlar yoshlarni nafaqat tarix va madaniyat bilan tanishtiradi, balki ularda milliy g'urur, tarixiy xotira, vatanparvarlik, mehnatsevarlik, insonparvarlik, bag'rikenglik va ijtimoiy faollik kabi fazilatlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Bayram tadbirlarida yoshlarning faol ishtiroki ularning jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi, ijodiy salohiyatini namoyon etishga imkon yaratadi hamda milliy an'analarni chuqurroq anglashiga yordam beradi. Yangi O'zbekiston sharoitida amalga oshirilayotgan ma'naviy-ma'rifiy islohotlar milliy qadriyatlarni tiklash va rivojlantirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Prezidentimiz tomonidan ilgari surilgan "Inson qadri uchun" tamoyili asosida yoshlarning har tomonlama barkamol bo'lib voyaga yetishi uchun keng imkoniyatlar yaratilmoqda. Ushbu islohotlarda milliy bayramlar orqali yoshlar qalbiga ezgulik, vatanparvarlik, milliy iftixor va ma'naviy poklik g'oyalarini singdirish muhim vazifa sifatida qaralmoqda. Shuningdek, ta'lim muassasalari, mahalla fuqarolar yig'inlari, madaniyat markazlari va jamoat tashkilotlari tomonidan milliy bayramlar doirasida turli ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, davra suhbatlari, tanlovlar, festivallar, teatrlashtirilgan sahna ko'rinishlari hamda xalq o'yinlari tashkil etilishi yoshlarning milliy qadriyatlarga bo'lgan qiziqishini yanada oshirmoqda. Bunday tadbirlar yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, ularni yot g'oyalar ta'siridan himoya qilish hamda sog'lom dunyoqarashni shakllantirishda ham muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Milliy bayramlar oilada, ta'lim muassasalarida va mahallada olib borilayotgan tarbiyaviy ishlar bilan uyg'unlashgandagina o'zining yuqori samarasini beradi. Ota-onalar, pedagoglar, mahalla faollari va keng jamoatchilikning hamkorligi orqali yosh avlod qalbida milliy qadriyatlarga sadoqat, tarixiy xotiraga hurmat va Vatan ravnaqiga daxldorlik hissini yanada mustahkamlash mumkin. Shu bois milliy bayramlarni zamonaviy mazmun bilan boyitish, ularni yoshlarning qiziqishlari va ehtiyojlariga mos ravishda tashkil etish bugungi kunning muhim talablaridan biri hisoblanadi.

Asosiy qism

Milliy bayramlarning mazmun-mohiyati

Milliy bayramlar har bir xalqning tarixiy taraqqiyoti, ma'naviy dunyosi va madaniy merosining ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular xalqning ko'p asrlik hayotiy tajribasi, urf-odatlari, an'analari, diniy va ma'naviy qarashlari hamda ezgu qadriyatlarini o'zida mujassamlashtiradi. Milliy bayramlar jamiyat hayotida nafaqat tantanali marosim yoki dam olish kuni sifatida, balki fuqarolarni bir maqsad atrofida birlashtiruvchi, milliy birlikni mustahkamlovchi, ijtimoiy hamjihatlikni ta'minlovchi muhim ma'naviy omil sifatida ham katta ahamiyat kasb etadi. Shu jihatdan ular yosh avlodni milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalashda beqiyos tarbiyaviy vosita hisoblanadi.

Har bir milliy bayram o'ziga xos tarixiy ildizlarga, ma'naviy mazmunga va tarbiyaviy ahamiyatga ega. Bayramlarda xalqning turmush tarzi, mehnat madaniyati, san'ati, milliy liboslari, xalq og'zaki ijodi, urf-odatlari va an'analari namoyon bo'ladi. Ayniqsa, o'zbek xalqiga xos mehmondo'stlik, bag'rikenglik, mehr-oqibat, kattalarga hurmat va kichiklarga

izzat kabi fazilatlar bayram tadbirlarida yanada yaqqol namoyon bo'ladi. Bunday qadriyatlar yoshlarning ma'naviy kamolotida muhim o'rin egallaydi. Mustaqillik yillarida milliy bayramlarni nishonlashga davlat miqyosida alohida e'tibor qaratildi. Natijada tarixiy qadriyatlarni tiklash, milliy an'analarni rivojlantirish va ularni yoshlar ongiga singdirish borasida keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Bugungi kunda Navro'z, Mustaqillik bayrami, Konstitutsiya kuni, Xotira va qadrlash kuni, Ramazon hayiti va Qurbon hayiti kabi bayramlar xalqimizning ma'naviy hayotida muhim o'rin tutmoqda. Ushbu bayramlar yoshlarni milliy qadriyatlarni qadrlashga, tarixni chuqur o'rganishga va Vatan ravnaqiga munosib hissa qo'shishga undaydi. Milliy bayramlarning yana bir muhim jihati shundaki, ular jamiyatda turli millat va elat vakillari o'rtasida o'zaro hurmat, do'stlik va hamjihatlikni mustahkamlaydi. O'zbekistonda istiqomat qilayotgan turli millat vakillari milliy bayramlarni birgalikda nishonlashi mamlakatimizdagi tinchlik, barqarorlik va millatlararo totuvlikni yanada mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Milliy bayramlarning yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati

Yoshlar har qanday jamiyatning kelajagi hisoblanadi. Ularning ma'naviy barkamol, vatanparvar va yuksak bilimli inson bo'lib voyaga yetishi davlat taraqqiyotining muhim omillaridan biridir. Shu bois yoshlarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash bugungi kunning eng dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Ushbu jarayonda milliy bayramlar o'zining boy tarbiyaviy imkoniyatlari bilan alohida ajralib turadi. Milliy bayramlar davomida tashkil etiladigan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, xalq sayillari, folklor festivallari, teatr tomoshalari, milliy sport musobaqalari, kitob ko'rgazmalari, hunarmandchilik yarmakalari va ijodiy uchrashuvlar yoshlarning milliy madaniyat bilan yaqindan tanishishiga imkon yaratadi. Ayniqsa, milliy kuy-qo'shiqlar, xalq raqslari, baxshichilik san'ati, dorbozlik, kurash va boshqa xalq o'yinlari yoshlarning tarixiy xotirasini boyitadi hamda ularda milliy madaniyatga qiziqishni kuchaytiradi. Bayramlarda yoshlarning faol ishtiroki ularda jamoada ishlash, tashabbuskorlik, mas'uliyat, tashkilotchilik va liderlik ko'nikmalarini rivojlantiradi. Turli tanlovlar, musobaqalar va ijodiy loyihalarda qatnashish orqali ular o'z iste'dodini namoyon etish, yangi bilim va tajribalarni egallash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Milliy bayramlar orqali yoshlar qalbida quyidagi fazilatlar shakllanadi:

- milliy g'urur va milliy iftixor;
- Vatanga muhabbat va sadoqat;
- tarixiy merosga hurmat;
- kattalarga hurmat, kichiklarga izzat;
- bag'rikenglik va insonparvarlik;
- mehr-oqibat va saxovat;
- mehnatsevarlik;
- jamoada ishlash madaniyati;
- milliy madaniyat va san'atga hurmat;
- fuqarolik mas'uliyati hamda ijtimoiy faollik.

Shuningdek, bayramlar yoshlarni bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishga xizmat qiladi. Bu esa ularni turli salbiy illatlar, yot g'oyalar va ommaviy madaniyatning salbiy ta'siridan himoya qilishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Yoshlarning bayram tadbirlarida faol qatnashishi ularda sog'lom dunyoqarashni shakllantiradi hamda jamiyat hayotiga daxldorlik hissini kuchaytiradi. Milliy bayramlar yoshlarni tarixiy xotira va milliy o'zlikni anglashga undaydi. O'z xalqining buyuk ajdodlari, boy madaniyati va qadriyatlarini chuqur bilgan yosh avlod kelajakda mamlakat ravnaqi uchun mas'uliyatni his etadigan barkamol shaxs bo'lib voyaga yetadi. Shu sababli milliy bayramlarning tarbiyaviy imkoniyatlaridan ta'lim-tarbiya jarayonida samarali foydalanish dolzarb vazifalardan biridir.

Navro'z bayramining tarbiyaviy ahamiyati

Navro'z o'zbek xalqining eng qadimiy va eng ulug' milliy bayramlaridan biri bo'lib, uning tarixi bir necha ming yilliklarga borib taqaladi. Ushbu bayram bahorning kirib kelishi, tabiatning uyg'onishi, yangilanish va bunyodkorlik timsoli sifatida nishonlanadi. Navro'z insonlarni ezgulikka, tinchlikka, mehr-oqibatga va mehnatsevarlikka chorlaydigan umumxalq bayramidir. Navro'z bayrami davomida amalga oshiriladigan umumxalq hasharlari, ko'chat ekish aksiyalari, obodonlashtirish ishlari, xayriya tadbirlari va keksalar holidan xabar olish kabi ezgu amallar yoshlar tarbiyasida muhim o'rin tutadi. Yoshlar ushbu ishlarda ishtirok etish orqali mehnatning qadriga yetishni, tabiatni asrashni, saxovat va insonparvarlik kabi fazilatlarni amalda o'rganadilar. Bayram davomida sumalak sayillari, milliy taomlar ko'rgazmalari, xalq o'yinlari, kurash musobaqalari, dorbozlar chiqishlari, baxshilar va folklor jamoalarining chiqishlari yoshlarni xalqimizning boy madaniy merosi bilan yaqindan tanishtiradi. Ayniqsa, sumalak tayyorlash jarayonida yoshlarning kattalar bilan birgalikda ishtirok etishi avlodlar o'rtasidagi ma'naviy bog'liqlikni mustahkamlaydi. Navro'z bayrami yoshlarni tabiatni sevrishga, ekologik madaniyatni yuksaltirishga ham undaydi. Daraxt ekish, gulzorlar yaratish, atrof-muhitni tozalash va obodonlashtirish ishlari orqali ularda tabiatga nisbatan mas'uliyat hissi shakllanadi. Bu esa ekologik tarbiyaning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda Navro'z bayrami zamonaviy shakllarda tashkil etilib, unda yoshlarning ijodiy tashabbuslari keng qo'llab-quvvatlanmoqda. Turli festivallar, konsert dasturlari, sport musobaqalari, ilmiy-ma'rifiy tadbirlar va ko'rgazmalar yoshlarning bayramdagi ishtirokini yanada faollashtirmoqda. Natijada Navro'z nafaqat milliy an'analarni saqlab qolish, balki yoshlarni barkamol inson etib tarbiyalashning samarali vositasiga aylanmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, milliy bayramlar xalqimizning boy tarixiy merosi, milliy qadriyatlari va ma'naviy an'alarini avloddan avlodga yetkazishda muhim o'rin tutadigan ijtimoiy-ma'naviy hodisadir. Ular nafaqat tantanali marosim yoki dam olish kuni, balki yosh avlodni milliy o'zlikni anglash, Vatanga muhabbat, ajdodlar merosiga hurmat va yuksak insoniy fazilatlar ruhida tarbiyalashning samarali vositasi hisoblanadi. Milliy bayramlar orqali yoshlar xalqimizning ko'p asrlik urf-odatlarini, an'analari, madaniyati va ma'naviy qadriyatlari bilan yaqindan tanishadi hamda ularni asrab-avaylash va kelajak avlodlarga

yetkazish mas'uliyatini chuqur his etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Navro'z, Mustaqillik bayrami, Konstitutsiya kuni, Xotira va qadrlash kuni kabi umumxalq bayramlari yoshlarning ma'naviy-axloqiy kamolotini ta'minlashda muhim tarbiyaviy ahamiyat kasb etadi. Ushbu bayramlar doirasida tashkil etiladigan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, teatr tomoshalari, xalq sayillari, sport musobaqalari, kitob ko'rgazmalari, folklor chiqishlari va ijodiy tanlovlar yoshlarning dunyoqarashini kengaytirish, ularning milliy qadriyatlarga bo'lgan hurmatini mustahkamlash hamda fuqarolik mas'uliyatini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, bayramlarda yoshlarning faol ishtiroki ularni tashabbuskorlik, jamoada ishlash ko'nikmalari, liderlik qobiliyati va ijtimoiy faollikni rivojlantiradi.

Bugungi globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va yoshlar ongiga chuqur singdirish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda. Turli madaniy oqimlar va axborot makonining kengayishi sharoitida milliy bayramlarning tarbiyaviy imkoniyatlaridan samarali foydalanish, ularni zamonaviy pedagogik yondashuvlar va innovatsion texnologiyalar asosida tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli platformalar, multimedia vositalari va interaktiv loyihalar orqali milliy bayramlarning mazmun-mohiyatini yosh avlodga yanada ta'sirchan tarzda yetkazish mumkin.

Shuningdek, milliy bayramlarning tarbiyaviy samaradorligi oila, mahalla, ta'lim muassasalari, davlat va jamoat tashkilotlari hamkorligiga bevosita bog'liqdir. Ota-onalar tomonidan oilada milliy qadriyatlarga hurmat ruhini shakllantirish, mahallalarda bayram tadbirlarini keng jamoatchilik ishtirokida tashkil etish, ta'lim muassasalarida esa milliy bayramlarga bag'ishlangan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, ilmiy konferensiyalar, davra suhbatlari va ijodiy tanlovlarni muntazam o'tkazish yoshlar tarbiyasining samaradorligini yanada oshiradi. Yangi O'zbekiston sharoitida amalga oshirilayotgan islohotlar yoshlarning ma'naviy barkamolligini ta'minlash, milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va vatanparvar avlodni tarbiyalashga alohida e'tibor qaratmoqda. Shu nuqtai nazardan, milliy bayramlarning tarbiyaviy salohiyatidan oqilona va samarali foydalanish, ularning mazmunini zamon talablari asosida boyitish hamda yoshlarning ushbu bayramlardagi faol ishtirokini ta'minlash kelgusida ma'naviy yetuk, milliy g'urur va iftixor tuyg'usiga ega, zamonaviy bilim va yuksak salohiyatli barkamol avlodni voyaga yetkazishda muhim omillardan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2016.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi Farmoni.
4. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
5. O'zbekiston Respublikasining "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi me'yoriy-huquqiy hujjatlari.

6. Karimov I.A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch.* – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
7. Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O'zbekiston strategiyasi.* – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
8. Mahmudov T., Otamuratov S. *Ma'naviyat asoslari.* – Toshkent: O'zbekiston, 2018.
9. Jo'rayev N. *O'zbekiston tarixi.* – Toshkent: Sharq, 2019.
10. Abdullayev A. *Milliy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi.* – Toshkent: Fan, 2020.